

Samen bewegen regelen in de praktijk ③

Regeltaak overleggen bij basistikspegel

Het boek 'Samen bewegen regelen' (SBR) is uit. In magazine LO 9 (2023) is hierover een recensie verschenen. In een artikelenserie willen we hier in het blad aandacht aan schenken. In LO 9 verscheen het eerste artikel over het regelthema 'assisteren' met als regeltaak 'coachen' bij dansje maken. In LO 1 (2024) volgde het tweede artikel met als voorbeeld het regelthema 'arrangeren' met als regeltaak 'herstellen'. In dit derde artikel bespreken we het derde regelthema 'afspreken', met als regelrol 'de burgemeester' en het leren overleggen. | Redactie

burgemeester

In het boek wordt uitvoerig beschreven hoe we leerlingen in het primair onderwijs regeltaken kunnen laten uitvoeren en ontwikkelen. Het is een belangrijke aanvulling op het Basisdocument bewegingsonderwijs waar alle reguleringsdoelen worden beschreven. In het bewegingsonderwijs wordt uitgegaan van drie doeldomeinen; Bewegen verbeteren, Bewegen waarderen en Bewegen regelen. In SBR wordt het doeldomein Bewegen regelen verder systematisch uitgewerkt.

Reguleringsuitdaging

In 'Samen bewegen regelen' wordt aandacht gevraagd voor de volgende reguleringsuitdaging: De reguleringsuitdaging is dat leerlingen in verschillende contexten leren om de toenemende beweegdiversiteit op een sociaal rechtvaardige wijze te organiseren als groep.

Binnen SBR worden drie regelthema's onderscheiden (zie tabel). De thema's zijn gebaseerd op de regelrollen en regeltaken die leerlingen in de les kunnen vervullen en ontwikkelen. Het zijn de taken en zaken die oorspronkelijk door de LO-docent worden uitgevoerd. Deze worden op systematische wijze steeds meer overgedragen aan

leerlingen. Daarbij wordt er uitgegaan van de uitdaging zoals boven geformuleerd. Leerlingen leren:

- arrangeren; op- en afbouwen, herstellen en aanpassen van de situatie;
- assisteren; verzorgen, beveiligen en coachen van elkaar;
- afspreken; vertellen van regels, controleren van afspraken, overleggen voor verbeteringen

De uitdaging voor het regelthema afspreken is; het afspreken van regels om elkaar gelijkwaardige kansen te geven om mee te bewegen. Hierbij gaat het erom dat leerlingen niet alleen verteld wordt wat de regels zijn. Hier gaat het om samen regels afspreken, deze controleren en met elkaar overleggen hoe iedere deelnemer een gelijkwaardige inbreng en kansen heeft of mee te bewegen. Het gebeurt regelmatig in de praktijk van de LO-les dat niet alle leerlingen even actief kunnen/willen zijn. Soms zijn de kansen niet gelijk of niet eerlijk verdeeld. Het is belangrijk dat leerlingen leren hierover te overleggen met elkaar. De rol die hierbij expliciet gespeeld kan worden is de rol van 'burgemeester'. Deze zorgt ervoor dat leerlingen met elkaar overleggen en iedereen aan de beurt komt in het gesprek.

Regelknoppen

In het boek worden de regelknoppen aangegeven. Dit zijn maatregelen waarmee je de situatie qua samen bewegen regelen voor leerlingen makkelijker of moeilijker kunt maken. In dit artikel is op pagina 28-29 het voorbeeld opgenomen hoe de regeltaak 'overleggen' is uitgewerkt. Dat gaat in dit voorbeeld aan de hand van het basistikspegel met extra keuzes. In dit voorbeeld zie je hoe het wordt opgebouwd vanaf de onderbouw naar de middenbouw en de bovenbouw van het po. De taak van regelaar wordt op deze manier steeds een beetje uitgebreid.

Scan of klik [hier](#) naar de regeltaak Overleggen in de onderbouw, middenbouw en bovenbouw van po

Regelknoppen Basistikspel (bb)

OVERLEGKNOP: WANNEER OVERLEGGEN?

Extra obstakelmateriaal

Het is eenvoudiger als spelers vooraf de obstakels mogen bouwen. Complexer wordt het als ze tijdens het tikspel de obstakels mogen aanpassen, bijvoorbeeld door met rechtopstaande matten obstakels te bouwen. In dit geheel is de burgemeester erg belangrijk om ervoor te zorgen dat alle leerlingen de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan het overleg en zo hun mening kunnen geven. Tevens houdt de Burgemeester de tijd in de gaten, zodat er voldoende tijd is om te spelen.

Extra vrijbal voor de lopers

Leerlingen mogen overleggen met elkaar of ze de vrijbal gaan gebruiken. De loper die de vrijbal heeft, is vrij. Lopers kunnen de bal slim overspelen om elkaar te helpen. De regels rondom het gebruik van de vrijbal kunnen variëren, bijvoorbeeld wel of niet lopen met de bal.

OVERLEGKNOP: WELK BELANG?

Vaste jaagplaatsen

Wanneer het arrangement dat gebouwd wordt door de groep zo complex wordt dat het ook zeer moeilijk voor de tikkers wordt, is het mogelijk om vaste plekken te maken waar jagers staan met minifoamballen. Deze leerlingen mogen van hieruit proberen lopers af te gooien. De groep bespreekt vooraf hoeveel jagers er zijn in combinatie met het aantal tikkers. Daarnaast is er overleg over het wel of niet wisselen van tikkers en jagers en het wel of niet zelf halen van ballen door de jagers. Binnen deze activiteit komt er een derde rol met eigen belangen. Dit geeft het overleggen een extra dimensie.

Pittenzak bezorgondes

Binnen de gebouwde arrangementen kunnen leerlingen opdrachten (missies) bedenken die de lopers moeten uitvoeren tijdens het tikspel. Hier kan gedacht worden aan het bezorgen van een aantal pittenzakjes op een aantal bezorgplaatsen. De leerlingen kunnen er ook voor kiezen om per leerling één kleur van A naar B te brengen of verschillende kleuren op de juiste plaats af te leveren of ervoor te zorgen dat de juiste kleurencombinatie op de juiste plaats terecht komt. Meer keuzemogelijkheden in het afspreken van de acties maakt het bespreken ingewikkelder.

Vrije creatie

Deze uitvoering van het tikspel kan ingezet worden om leerlingen voorafgaand aan een les zelf te overleggen wat voor soort spel ze willen gaan spelen. Om leerlingen sturing te geven, gaan ze uit van het basistikspel zoals beschreven voor de middenbouw. Van hieruit mogen leerlingen zelfstandig een arrangement uitdenken en overleggen met de daarbij behorende regels en opdrachten. Vervolgens wordt ook besproken hoe ze verwachten dat het spel zal verlopen en wat de opties zijn om dit voor zowel lopers, tikkers, jagers, wachters, et cetera aan te passen. Het overleggen wordt zo zeer groot gemaakt, met verschillende dimensies, wat het overleggen complex maakt.

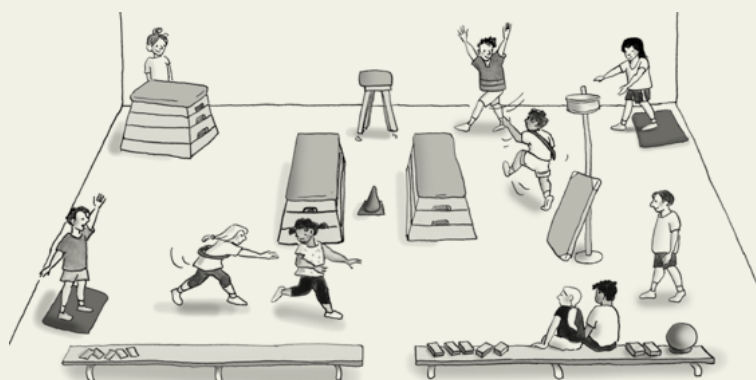
TOELICHTING

Het spel wordt nu met een grotere groep gespeeld, omdat er veel gebouwd moet worden en er met twee tikkers wordt gespeeld. Gezamenlijk wordt overlegd hoe ze de obstakels in het veld gaan opbouwen. Na het

bouwen en als de tikkers bekend zijn, kiezen de lopers wel of niet voor 'lefbewijzen'. Deze cyclus komt na elke ronde terug. Er kunnen in dit tikspel nog allerlei andere varianten ingevoerd worden.

Regeltaak Overleggen

Basistikspel met extra keuzes → Bovenbouw

STARTVOORWAARDEN

Leerlingen zijn bekend met de vorige versies van het basistikspel.

ARRANGEMENT

- 10 leerlingen: 2 tikkers, 6 lopers, 2 wachtters.
- Tikveld: 9 bij 12 meter (1/2 gymzaal).
- Obstakels in het tikveld: kasten, bok, matjes rechtop tegen paal, et cetera.
- 2 placemats als eenpersoons vrijplaats.
- 1 grote pilon als afsluitbord voor poort.
- 2 lintjes voor tikkers.
- 5 blokjes als telobjecten.
- 6 pittenzakken als 'lefbewijs' voor lopers die niet naar een vrijplek gaan.
- 1 wachtplek.
- Regelaar: 1 leerling als burgemeester.

Extra variatie-materiaal:

- 1 placemat als persoonlijke vrijplek voor een loper;
- 2 extra blokjes als telobjecten;
- Grote foambal als vrijbal voor lopers;
- 1 kookwekker of zandloper.

ACTIVITEITSOPDRACHT

Tikker: probeert lopers in het tikveld te tikken.

Lopers: probeert ongetikt in tikveld te blijven.

REGELS

Startregels:

- de spelers mogen eerst met elkaar objecten bouwen in het tikveld;
- spelers kiezen 2 tikkers;
- tikkers kiezen of een poort gesloten wordt;
- loper kiest of die een 'lefbewijs'-pittenzak pakt;
- tikker roept: "3-2-1-start!"

Regels tikker:

- loopt om de obstakels heen;
- komt niet op de vrijplekken;
- legt blokje om als hij loper heeft getikt;
- overlegt over extra tikken als er 5 blokjes plat liggen.

Regels loper:

- blijft in het tikveld;
- loopt om de obstakels heen;
- wisselt met wachtter als hij getikt is.

Regels burgemeester:

- neemt bij een lang overleg een beslissing;
- houdt in de gaten of iedereen de kans krijgt iets te zeggen.

Einde activiteit:

- als 5 of 7 blokjes om liggen;
- tikkers kiezen twee nieuwe tikkers.

Doeldomein	Regelthema	Regulerings-uitdaging	Regeltaak	Regelrol	Regelknoppen
Samen bewegen regelen	Arrangeren	Bouwen van beweegcontexten om op een zorgzame wijze beweegdiversiteit mogelijk te maken.	Op- en afbouwen	Bouwer	Bouwknoppen: - Welk bouw materiaal? - Welke bouw instructie?
			Herstellen	Hersteller	Herstelknoppen: - Wanneer herstelactie? - Welk doordraaisysteem?
			Aanpassen	Architect	Aanpasknoppen: - Voor wie? - Welke ontwerpruimte?
	Assisteren	Functioneren als assistent om anderen te ondersteunen.	Verzorgen	Verzorger	Verzorgknoppen: - Welke fysieke zorg? - Welke mentale zorg?
			Beveiligen	Beveiliging	Beveiligingsknoppen: - Welke fysieke ondersteuning? - Welke fysieke hulpverlening?
			Coachen	Coach	Coachknoppen: - Welke leerhulp? - Wat is de strekking van de leerhulp?
	Afspreken	Bespreken van regels om elkaar gelijkwaardige kansen te geven om samen te bewegen.	Vertellen	Teamleider	Vertelknoppen: - Hoeveel regels? - Welke partij/functieverdeling?
			Controleren	Scheidsrechter	Controleerknoppen: - Welke maatregel? - Welke regelovertreiding?
			Overleggen	Burgermeester	Overlegknoppen: - Wanneer overleggen? - Welk belang?

In de onderbouw wordt een eenvoudige vorm van het basistekspel gespeeld. De burgemeester speelt mee als tikker. Hij geeft begin en eindsignaal. Leerlingen overleggen met de burgemeester voor een aantal mogelijke varianten zoals meer tikkers of loopweg afsluiten en tikker afspreken. In de middenbouw wordt het basistekspel gespeeld met meer keuzevarianten die besproken worden door de burgemeester en de spelers.

In de bovenbouw komen er nog meer varianten bij in obstakelmateriaal, vrijplaatsen, loopwegafsluitingen, jagers met bal, vrijplaats met bal. De burgemeester bespreekt met de leerlingen welke varianten er gekozen worden.

In deze opbouw is te zien hoe de regelcomplexiteit opgebouwd wordt en aan welke regelknoppen er gedraaid kan worden. Het laat zien hoe leerlingen systematisch kunnen wennen aan de rol van burgemeester. Ze leren overleggen over mogelijke varianten voor de groep en individueel. De varianten worden eerst aangeleerd, maar leerlingen worden in vrije creatie uitgedaagd zelf ook met eigen ideeën te komen.

Tot slot

Dit voorbeeld laat zien hoe Samen bewegen regelen systematisch opgebouwd kan worden. Het boek is niet alleen bedoeld een ontwikkeling in gang te zetten bij leerlingen wat betreft samen bewegen regelen. Ook

van docenten wordt er gevraagd een proces in te gaan. In een volgend artikel bespreken we een aantal ervaringen in de praktijk van het werken met Samen bewegen regelen. ●

Bronnen

Hazelebach, C. e.a. (2023). Samen bewegen regelen. Arko Sport en Jan Luiting Fonds

Contact

ca.hazelebach@planet.nl

Kernwoorden

samen bewegen regelen, coachrol, bewegen en muziek